

Zázrak sa volá umelá rohovka

Medzi desiatimi pacientmi, ktorým v Zlíne voperovali umelý implantát, je aj jeden Slováč

Na súkromnej očnej klinike Gemini v Zlíne pred štyrmi mesiacmi vrátili zrak už druhému slepému človeku. Obnovoval sa mu postupne.

ZLÍN, BRATISLAVA. Iba minulý týždeň český server sedmicka zverejnil správu o unikátnej operácii, ktorú urobil primár zlínskej kliniky a očný chirurg Pavel Stodůlka pred štyrmi mesiacmi. Po viac ako polstoročí vrátil zrak mužovi, ktorý oň prišiel ako mladík.

„Nechceli sme o tom príliš hovoriť, pretože výsledok spočiatku nebol až taký zrejmy,“

“ Pred vyše rokom som hľadal riešenie pre 62-ročnú paniu, ktorá bola pätnásť rokov slepá.

Pavel Stodůlka,
očný chirurg

povedal očný chirurg. Ľuďom, ktorí sú slepí dlhšie ako dvadsať rokov, sa zrak často nevráti ani po takejto operácii. „Mozog po takej dlhej dobe stráca schopnosť spracovať obraz, ktorý doň vysielala oko. Je veľmi ťažké získať túto schopnosť späť,“ vysvetlil.

Presvedčili výrobcu

Pri operácii 71-ročného pacienta použil Stodůlka umelú rohovku, ktorú vyvinuli americkí vedci.

„Pred vyše rokom som hľadal riešenie pre 62-ročnú paniu, ktorá bola pätnásť rokov slepá. Vedel som o umelej rohovke v Bostone, vyškolili sme sa na operačnú techniku, presvedčili výrobcu, že budeme vhodní partneri na spoluprácu a usku-

Karel Pavela sa o zázračnom chirurgovi dočítal v Braillovom písme. Dnes jeho zásluhou číta knihy napísané latinkou.

FOTO – ZDENĚK NĚMEC, www.sedmicka.cz

točnili sme prvú operáciu v Česku,“ spomína.

Po dvoch operáciách Hana Charvátová vidí. Jej manžel hovorí, že dnes chodí bez problémov na prechádzky, pozoruje

nadšene všetko okolo seba. Jej príbeh a jeho šťastný koniec boli inšpiráciou aj pre Karla Pavelu. Čítal ho v Braillovom písme a vzápätí oznámil manželke, že on veru toho „zázračného chi-

rurga, ktorý zbavuje slepcov bielej paličky“, vyhladá. Čas ukázal, že urobil dobre.

Zakalenú šošovku vymenia
Stodůlka má za sebou tisícky

očných operácií. Operoval aj známe osobnosti, napríklad cestovateľa Miroslava Zikmunda. Obuvnícky podnikateľ Tomáš Baťa sa uňho podrobil operácii sivého zákalu oka, v roku 2004 najskôr na ľavom, o rok neskôr na pravom oku.

Sivý zákal postupne zníži priehľadnosť šošovky, preto ju treba operačne vymeniť za umelú. Na jeho vzniku sa podľa primára podieľa viac faktorov. „Pre šetrnosť operácie oka je výhodné operovať cez čo možno najmenší otvor. Preto tento zákrok robíme mikrozom, keď je rana veľká len asi 1,5 milimetra,“ povedal Stodůlka. Operáciu začali zlínski lekári robiť ako jedni z prvých v Európe. „Aj z tohto dôvodu si nás pán Baťa vybral.“

Primár však nikdy nezabudne na malé dievčatko, ktoré sa učilo Braillovo písmo a po operácii mu prinieslo vlastnoručne nakreslený obrázok. Má ho v pracovni.

Škála jeho zákrokov je široká od laserových operácií očných chýb až po transplantáciu rohovky či operácie sietnice. Prednáša na prestížnych medzinárodných kongresoch a učí zahraničných lekárov. Pätnásť rokov pracoval na očnom oddelení Krajskej nemocnice Tomáša Baťa v Zlíne, potom založil vlastnú kliniku.

Oči si kazíme aj sami

Stodůlka hovorí, že dnes si ľudia často preťažujú zrak niekoľkohodinovou prácou na počítačoch. Oči kazí aj dlhodobý stres či nekvalitné osvetlenie na pracovisku. Prospieva im vhodná strava - čerstvá zelenina, ryby, ovocie - a dostatok spánku.

Implantácie umelej rohovky zatiaľ môže robiť iba zlínska klinika Gemini. Pacienti si ich musia platiť sami, české zdravotné poisťovne ich nepreplácajú.

Jarmila Horáková ©SME
Zdroje: www.sedmicka.cz, Zlínský deník

Implantát z Bostonu nie je všeliak

Niekoľko operácií urobil ako prvý očný chirurg na svete, viacero ako prvý v Česku. Operoval prezidenta Václava Klauša aj podnikateľa Tomáša Baťa. Primár PAVEL STODŮLKA.

Je implantácia umelej rohovky riešením pre každého slepého pacienta?

„Nie. Umelá rohovka je vhodná iba pre tých, ktorí majú nepriehľadnú rohovku, ktorá nie je vhodná na transplantáciu ľudskej rohovky z tkanivovej banky a zároveň, čo je veľmi dôležité, majú v poriadku sietnicu a zrakový nerv. Nie je vhodná pre oči, ktoré oslepli napríklad v dôsledku cukrovky či zeleného zákalu.“

Čo zavázilo, že ste sa rozhodli operovať 53 rokov slepého pána Pavlu?

„Pán Pavla oslepol po úraze ako 17-ročný. Roztavenný kov mu spálil rohovku. Jeho sietnica a zrakový nerv však takmer neboli poškodené a preto mu mohla umelá rohovka vrátiť zrak. On nás vyhľadal po tom, čo sa v slepeckom časopise dočítal o panej, ktorú sme operovali po 16 rokoch slepoty.“

Aká je nádej, že po operácii pacient bude vidieť?

„Pred operáciou sa musí dôsledne zvážiť, či je predpoklad, že sietnica a zrakový nerv sú v oku v poriadku. V takom prípade je šanca na zlepšenie videnia reálna. Sú to však takmer vždy veľmi zložité očné operácie s vysokým rizikom komplikácií.“

Koľkým pacientom ste umelú rohovku voperovali?

„Operovali sme asi 10 pacientov, z toho bol jeden zo Slovenska.“

Za akých podmienok sa môžu ľudia zo Slovenska u vás uchádzať o operáciu?

„Môžu u nás podstúpiť operáciu, ale budú si ju musieť zaplatiť, jedno oko stojí asi 100-tisíc českých korún. Slovenskú zdravotnú poisťovňu môžu žiadať, aby operáciu preplatila.“

Jarmila Horáková ©SME

Stodůlka ako prvý na svete:

- vycentroval vychýlenú ľudskú šošovku,
- urobil laserovú operáciu ďalekozrakosti Dodickovou fakolýzou,
- implantoval umelú vnútroočnú šošovku s filtrom modrého svetla mikroincíziou 1,8 milimetra.

Karel Pavela opäť uvidel po 53 rokoch

V roku 1957 Karla Pavelu ako sedemnástočného pripravil výbuch v zlievarni o zrak. Viackrát ho operovali a lekári mu už nedávali takmer žiadnu nádej. Pomohla až transplantácia umelej rohovky. Opäť vidí vďaka očnému chirurgovi Pavlovi Stodůlkovi.

„Hneď druhý deň po operácii som začal rozoznávať farby. Vnímam som žltú, modrú a za týždeň nakoniec aj zelenú,“ hovorí Pavela. Postupne sa mu úplne zmenil život. Konečne vie, ako vyzerá manželka, ktorú si bral už ako slepú, alebo synovia, ktorým už ide na päťdesiat. Nehovorí už, že bude počúvať film a bez okuliarov prečíta aj tituly v novinách. Vedľa neho je otvorená kniha Heidi, dievčatko z hôr od Johanny Spyriovej. „To je už druhá kniha od operácie, ktorú som prečítal. Ako prvú

som prečítal Dva roky prázdnin od Verna,“ hovorí.

Po úraze sa o Karla starali odborníci z olomouckej nemocnice. „Osemkrát mi operovali rohovku od darcov, ale, žiaľ, nič sa nezmenilo.“ Ani keď sa ho ujali lekári z kliniky Gemini v Zlíne, nešlo všetko spočiatku ľahko. „Najskôr sme pánovi Pavelovi operovali ľavé oko, bez výraznejšieho zlepšenia. Všetko sa zmenilo až po druhom zákroku na pravom oku,“ hovorí riaditeľ kliniky Jiří Jeremak. Na 200-tisícovú operáciu, ktorú české poisťovne nepreplácajú, sa mu poskladala celá rodina.

Zrak sa mu vrátil postupne. „V ordinácii som si vzal do ruky elektronickú lupu a mohol som hneď čítať. Písmenká som nezabudol, ani čísla. V tomto mozog nesklamal,“ hovorí. Dnes nosí dioptrické okuliare, ale iba pre-

Keď sa manželka Pavelovci brali, Karel bol slepý. Manželku uvidel po viac ako polstoročí.

FOTO – LIBOR TEICHMANN, MF Dnes

to, aby sa nezachytil napríklad o vetvičku stromu a nepoškodil si rohovku. „Ak sa pozerám v smere slnečných lúčov, vidím oveľa lepšie. Keď mi slnko svieti do očí, musím ich privierať, ostré

svetlo ma trochu dráždi.“ Zložitejšie je to s rozoznávaním ľudských tvárí. „Keď sa predom mňa postaví moja žena, už vidím jej náušnice a oči, aj keď ešte neviem, či ich má sivé, alebo mod-

ré,“ opisuje Pavela. Problémy má aj s vecami, ktoré pred polstoročím ešte neexistovali. „Pozerala sa na predmet a nevie, čo to je. Napríklad rýchlovarná kanvica. Postupne sa učí vnímať okolie a v tom dnešnom svete zatiaľ trochu tápe,“ vysvetlil jeho syn Marek.

Otcove pokroky si uvedomuje, keď sa autom vracajú zo zlínskej kliniky do Teplíc. „Kontroluje ma. Pozrie sa napríklad na tachometer a potom ma napomína, že sme v obci a mám ísť päťdesiatkou,“ povedal syn, podľa ktorého sa rodina pred operáciou už zmierila s tým, že jeho otec je nevidomý. „Aj keď sme možno tajne dúfali.“

Čas, po ktorom sa mužovi zrak vrátil, je unikátny. Doteraz bolo najdlhšie prechodné obdobie slepoty štyridsať rokov.

Roman Helcl, MF Dnes a sít